

התהלוכה. הטעם הטוב ביותר בחגיגות זכרון נתגלה כאשר צעירי המושבה צעדו ונישאו ברחובותיה, על גבי במות נאות, שהוסטו על גבי מכוניות בקצב אטי של תהלוכה. צעירי המושבה הפיקו עונג רב, הינו את אלפי הצופים בהיותם לבושים בגדים כמוהם לא נראו בארץ מאז העלילת בת-לאביב.

היין זרם בזכרון

עוד הזכות להכנס לשטח המושבה) ידע את מקום הימצאם. היה צורך בחוש התמצאות מפותח ביותר כדי לדעת מה בדיוק מתרחש במקום, והיכן הוא מתרחש. הסדרנים ומאות השוטרים שמילאו את זכרון לא יכלו לתת הדרכה לאורחים, למרות רצונם הטוב.

בעלי יזמה ומזל גילו מקומות בהם ניתן יין חינוך, לכל צמא, מקורות לענבי חינוך. כרימזל אלה הטיבו ליבם ביינות זיכרון הידועים לשם, נהגו בס ברוח-לב קרניבלי; בעזרתם נתנו פורקן למצב רוחם התגיגי. האחרים, והם הרוב, נאלצו להסתפק בקרניבל עשוי בטוב טעם. עשרות צעירים וצעירות לובשי מסכות ותלבושות היסטוריות, ערכו הופעות שובות-לב על גבי מכוניות משא עמוסות במות נאות וכלי-רכב אחרים שפילסו את דרכם בקושי במרכז המושבה. אל קרניבל המסכות נתוספה הופעת הזמרה ושורה מגוונת של מחולות-עם שנתקבלו בתשואות רמות בעיקר ע"י האורחים הזרים, באיצטד המושבה.

אף כי מבחינת אי-הסדרים עלתה ההזדמנות בזכרון על זו של הופעת הזמרה באי-סדר רמת-גן, מבחינת השמיעה הטובה היתה זכרון עדיפה לאין-ערוך. האורחים, שנאלצו לשבת או לשכב על אברים כואבים בגלל הקרקע המחוספסת של האמפייתאטרון, יכלו להגות בפעם הראשונה מן המקלות, ביחוד מאלה שבאו מחוץ-לארץ והשמיעו שירים עממיים ממקומותיהם. קהל עייף, רעב ומאובק קיבל בתשואות את השירים ששאו חן מלפניו. טעמו היה דקיק: שירי הארץ נתקבלו עליידו בקרירות, שירי חוץ, הטובים יותר, בהתלהבות ראוייה לשבה.

מקהלה אחרי מקהלה פילסה לה דרך אל קידמת הבמה, עליה ישבו 3,000 איש. תרמה את חלקה בתכנית שנמשכה שעה כה ארוכה עד כי העדרן של המקלות האמריקאיות (ראה חקירה מיוחדת) לא הורגש. העייפות נתנה את אותותיה בשעה מוקדמת והמונים רבים החלו לנהור החוצה, התמיצו את הקטע החוק ביותר בפסטיבל כולו: מחול המוני שדומיין בידי טובה צימבל. הגאה שלמה הפק מן החגיגה למרות הסדרים הלקויים ללא חק-דים: הנער הישראלי אמרה נערה בת 16: "הארגון היה מצויין, רקדנו כמטרופים יומם וליילה."

זכרון-יעקב היא מושבה קטנה על שיסולי הכרמל הררי-מי, בניגוד לאחותיה בנות גילה פתדתקה, ראשון-לציון וחזרה, לא היתה זכרון-יעקב לעיר, דבקה בחקלאות, עליה נוסדה ביחוד בגידול ענבים מהם נסחט אחד היינות המשובחים בעולם. החיים בזכרון זורמים לאיטם. הרחובות חסרי-המדרכות מועטי עובי רים ושבים, שקס ושלווה שוררים בכל עבר. מאחורי חזית השקט משתרעת היסטוריה ארוכה ומפוארת. זכרון-יעקב נתנה לשוב את הגדעונים, כת של ילידי וחניכי הארץ, אשר בזו ליהדות המסורתית וכפופת-הגב, היו בעלי גאוה, בישרו ברעיונותיהם את רוח דורות הבאים לארץ, אנשי הפלמיח והמאבק. בזכרון נרקמה רשת הריגול של נילי, אשר למרות התנגדות מבחוק ומבפנים, השפיעה השפעה מכרעת על מהלך ההיסטוריה של ארץ-ישראל.

כאשר מלאו, השנה, שבעים שנה למושבה, החליטו הזכרונים, בעידוד אימפרטוריו פרטי, להפוך את חגם לחג הארץ כולה, לפתוח בו שורה של פסטיבלים אמנותיים שיהפכו ל"מעין זלצבורג של המרחב."

לבעדי מזל, יין, אולם ממדיה של החגיגה הפתיעו את בני זכרון, שמאו נילי לא נתנסו בארגון מפעל בקנה-מידה בינלאומי. בעוד רבבות מסתובבים ברחובות ללא מטרה וללא הדרכה, ישבו מרבית הזכרונים על מרפסות בתיהם, כשם שנהגו לשבת ערב ערב זה שבעים שנה, בחוליות, חלוקים, מכנסים קצרים, ובגדים בלתי-חגיגיים אחרים. אלפי אורחים לא מצאו יד מדריכה, מדרו את היינות הרוחב הלך ושוב שעה שהצפיפות והחום ההררי הלכו וגברו. ישראלים רבים שהוזמנו למושבה לראשונה בחייהם הפיקו הנאה רבה מנוף ההרים המוריק, ממנו התלהבו בני חוץ-לארץ. הזכרונים התכוננו באורחיהם הייחודיים בתמהון אדיש. אמר זכרונני וותיק למראה הדחוק: "מה פתאום באו לכאן כל האנשים האלה?"

האורחים ידעו בדיוק לשם מה באו: להפיג את השעמום האפור של חיי יום-יום למצוא בידור, שעשוע, יין. כל אלה היו אומנם בזכרון בשפע בשני ימי החגיגה, אלא שרק אחוז קטן מבין האורחים (ששילמו בכסף מלא